

ขั้นตอนการประเมินหลักสูตร

การประเมินหลักสูตร เป็นกระบวนการที่ให้ได้มาซึ่งสารสนเทศเพื่อประโยชน์ในการตัดสินใจในระยะต่าง ๆ ของการพัฒนาหลักสูตร และการตัดสินใจคุณค่าของหลักสูตรว่าบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ กระบวนการประเมินหลักสูตรจัดได้ว่าเป็นการวิจัยอย่างหนึ่ง ที่จะต้องมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน มีการออกแบบและวางแผนการดำเนินงานที่เป็นระบบ และมีเกณฑ์ในการตัดสินใจหรือการประเมินที่ชัดเจนและเป็นที่ยอมรับ การกำหนดขั้นตอนหรือการออกแบบการประเมินจึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นในการประเมินหลักสูตร เช่นเดียวกับการออกแบบการวิจัยอื่น ๆ QA NEWS ฉบับนี้จึงนำขั้นตอนในการประเมินหลักสูตรมาเสนอเพื่อเป็นแนวทางแก่ผู้สนใจในการประเมินหลักสูตร โดยกล่าวเฉพาะการประเมินหลักสูตรที่ผ่านการไปแล้ว ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

1. **วิเคราะห์หลักสูตรเดิม** เป็นการวิเคราะห์หลักสูตรที่ต้องการประเมินเพื่อให้ได้ข้อมูลในการพิจารณาว่า หลักสูตรเดิมมีข้อดีข้อเสียหรือข้อบกพร่องอย่างไร เพื่อจะได้ปรับปรุงให้ตรงกับความต้องการตามสภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง ความก้าวหน้าทางวิชาการ การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี และความสนใจของผู้ใช้หลักสูตรนั้น

2. **กำหนดจุดประสงค์ของการประเมินหลักสูตร**ว่าจะประเมินอะไร ส่วนใด เช่น ประเมินเอกสารหลักสูตร ระบบบริหารหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ สื่อการเรียนการสอน ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน หรือจะประเมินหลักสูตรทั้งระบบ และผู้ประเมินต้องกำหนดให้ชัดเจนว่าจะนำผลที่ได้จากการประเมินมาทำอะไร เช่น เพื่อปรับปรุงหลักสูตร หรือเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจว่าจะใช้หลักสูตรนี้ต่อไปหรือไม่ จุดประสงค์ที่ชัดเจนจะช่วยให้ผู้ประเมินมองเห็นแนวทางและรูปแบบในการประเมินกลุ่มผู้ให้ข้อมูล วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ตลอดจนเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

3. **กำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ร่วมประเมิน** ว่าใครรับผิดชอบทำอะไร มีขอบข่ายอย่างไร งานใดที่ต้องประเมินร่วมกัน งานใดที่รับผิดชอบโดยลำพัง

4. **วางแผนออกแบบการประเมิน** หลังจากได้ผลจากการวิเคราะห์หลักสูตร และกำหนดจุดประสงค์ของการประเมินแล้ว ผู้ประเมินจะต้องเลือกรูปแบบที่จะใช้ในการประเมิน และวางแผนการประเมินในสิ่งต่อไปนี้

4.1 ประชากรเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่างที่จะเป็นผู้ให้ข้อมูลในการประเมิน โดยอาจจะศึกษาจากกลุ่มประชากรทั้งหมดหรือจากกลุ่มตัวอย่างของประชากรนั้น ถ้าผู้ประเมิน

ตัดสินใจศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง ก็ควรใช้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง และวิธีการสุ่มที่เหมาะสม

4.2 แหล่งข้อมูล ผู้ประเมินต้องกำหนดว่าจะใช้แหล่งข้อมูลจากที่ใด จะใช้ข้อมูลปฐมภูมิซึ่งผู้ประเมินต้องเก็บรวบรวมข้อมูลใหม่ด้วยตนเอง หรือจะใช้ข้อมูลทุติยภูมิ ที่มีผู้เก็บรวบรวมไว้แล้ว หรือจะใช้ข้อมูลจากทั้งสองแหล่ง

4.3 การสร้างเครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การประเมินผลหลักสูตรมีเครื่องมือที่ช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายประเภท เช่น แบบทดสอบ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสนทนากลุ่ม แบบสังเกตพฤติกรรม ผู้ประเมินควรเลือกใช้ให้เหมาะสม เครื่องมือเหล่านี้ต้องผ่านการหาประสิทธิภาพของเครื่องมือเพื่อให้เป็นเครื่องมือที่เชื่อถือได้ และมีความเที่ยงตรงสูง

4.4 เกณฑ์การประเมิน ในการประเมินหลักสูตรต้องมีเกณฑ์ในการประเมินไว้ล่วงหน้าว่าจะเทียบกับอะไร เพราะเกณฑ์ในการประเมินจะเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพของหลักสูตรในส่วนที่ได้รับการประเมิน เช่น การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอาจมีเกณฑ์ว่า นักศึกษาจะต้องมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับที่น่าพอใจร้อยละเท่าใด หรือผู้ใช้หลักสูตรมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรในระดับใด ถ้าจะประเมินคุณลักษณะของผู้เรียนก็ต้องมีเกณฑ์คุณลักษณะที่ดีของผู้เรียน หรือจะประเมินหลักสูตรทั้งระบบ ก็ต้องมีเกณฑ์ลักษณะของหลักสูตรที่ดี

4.5 เวลา ผู้ประเมินต้องกำหนดเวลาการประเมินในขั้นตอนต่าง ๆ โดยกำหนดเป็นปฏิทินหรือแผนการปฏิบัติงานเพื่อที่จะได้ผลงานตามที่ต้องการ

5. **เก็บรวบรวมข้อมูล** ผู้ประเมินเก็บรวบรวมข้อมูลตามกรอบระยะเวลาที่ได้วางแผนไว้

6. **วิเคราะห์ข้อมูล** ผู้ประเมินกำหนดวิธีจัดระบบข้อมูล จำแนกหมวดหมู่ และเลือกใช้สถิติ/วิธีการวิเคราะห์ที่เหมาะสมตามที่ได้ออกแบบไว้ แล้วจึงวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเหล่านั้นโดยเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด

7. **รายงานผลการประเมิน** ผู้ประเมินต้องรายงานผลการประเมินว่าหลักสูตรที่ประเมินเป็นอย่างไร โดยพิจารณาว่าจะเสนอรายงานในรูปแบบใด รายงานการประเมินต้องบ่งชี้ว่าหลักสูตรมีคุณภาพหรือไม่ เพียงใด มีส่วนใดที่ควรปรับปรุงแก้ไขหรือยกเลิก

ที่มา : กาญจนา คุณารักษ์. “แนวคิดและหลักการประเมินหลักสูตรระดับอุดมศึกษา” เอกสารประกอบการสัมมนา 30 กรกฎาคม 2546 มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สำหรับรูปแบบการประเมินหลักสูตร ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการประเมินหลักสูตรมีหลายรูปแบบที่ต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมกับจุดประสงค์ในการประเมิน และธรรมชาติของหลักสูตรที่ประเมิน รูปแบบการประเมินเหล่านี้ เช่น รูปแบบการประเมินที่ยึดจุดประสงค์หรือเป้าหมายเป็นหลัก (Goal Based Evaluation Model) เช่น รูปแบบของ Ralph W. Tyler รูปแบบของ Robert L. Hammond และรูปแบบของ Danald L. Kirkpatrick รูปแบบการประเมินที่ไม่ยึดเป้าหมาย (Goal Free Evaluation Model) เช่น รูปแบบของ Michael Scriven รูปแบบการประเมินปัจจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น CIPP Model ของ Daniel L. Stufflebeam และรูปแบบของ Malcolm Provus รูปแบบการประเมินที่ยึดเกณฑ์เป็นหลัก (Criterion Model) เช่น Countenance Model ของ Robert E. Stake หรือรูปแบบที่เน้นความเชี่ยวชาญของผู้ทรงคุณวุฒิ เช่น Connoisseurship Model ของ Eisner ผู้สนใจรูปแบบการประเมินเหล่านี้ศึกษาได้จากเอกสารที่เกี่ยวกับการประเมินโครงการทางการศึกษา

QA ใน สจพ.

สถาบันได้แต่งตั้งคณะกรรมการประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ปีการศึกษา 2545 ตามคำสั่งที่ 1433/2546 เพื่อทำหน้าที่ประเมินคุณภาพการศึกษาภายในหน่วยงานต่าง ๆ ดังนี้

บัณฑิตวิทยาลัย

1. รศ.ชาญ	ถนัดงาน	ประธานกรรมการ
2. รศ.ดร.นิพนธ์	เชียรศิริวัฒน์	กรรมการ
3. ผศ.ปรีชา	ชุมทรัพย์	กรรมการ
4. ดร.พนิตนาฏ	จันทร์นาฎภาพ	กรรมการ
5. นางสาวอรสา	ศิริราช	กรรมการและเลขานุการ

คณะวิศวกรรมศาสตร์

1. รศ.สมปอง	มากแจ้ง	ประธานกรรมการ
2. นางเพ็ญพิศ	ปานแก้ว	กรรมการ
3. นางสาวสมจิต	คงเมือง	กรรมการ
4. นายมณฑล	แสงประไพพิทย	กรรมการ
5. นางสาวฐิติกุล	ภาคคีรี	กรรมการ
6. นางสาวนุชรินทร์	ทิพย์วรรณกร	กรรมการและเลขานุการ

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

1. รศ.ดร.ชนศักดิ์	บายเที่ยง	ประธานกรรมการ
2. ผศ.อนุชา	นริศวัฒน์	กรรมการ
3. นายธีรพล	ศรัยบุล	กรรมการ
4. ผศ.สาธิต	เยี่ยมองค์	กรรมการ
5. ดร.สมโภชน์	น้อยจินดา	กรรมการ
6. นายอภิชาติ	เส็งขำ	กรรมการและเลขานุการ

คณะวิทยาศาสตร์ประยุกต์

1. ผศ.ดร.วิทยา	วิภาวิวัฒน์	ประธานกรรมการ
2. รศ.ดร.กานดา	พูนลาภทวี	กรรมการ
3. ผศ.ดร.สุพรชัย	อุทัยนฤมล	กรรมการ
4. ผศ.จรรยา	ทองดี	กรรมการ
5. นางศิริวิษ	ดโนทัย	กรรมการ
6. นางแอนนา	ประทุมรัตน์	กรรมการและเลขานุการ

คณะเทคโนโลยีและการจัดการอุตสาหกรรม

1. ผศ.ดร.พานิช	วุฒิปฤกษ์	ประธานกรรมการ
2. นายสิทธิพร	เกิดสำอางค์	กรรมการ
3. นายวีระศักดิ์	อัศววงศ์อารยะ	กรรมการ
4. นายวรรณชัย	วรรณสวัสดิ์	กรรมการและเลขานุการ
5. นายศรัณย์	พันธุ์รอด	กรรมการและ
ผู้ช่วยเลขานุการ

คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ

1. ดร.ประวิตร	จันทร์นาฎภาพ	ประธานกรรมการ
2. รศ.ดร.มานพ	ชูนิล	กรรมการ
3. ผศ.วิจิตรา	พลเยี่ยม	กรรมการ
4. นายนรินทร์	ศรีดอกไม้	กรรมการ
5. นางสมพิศ	อยู่สุขสวัสดิ์	กรรมการและเลขานุการ

คณะศิลปศาสตร์ประยุกต์

1. นางทิพวรรณ	รัตนวงศ์	ประธานกรรมการ
2. ผศ.คันธรส	แสนวงศ์	กรรมการ
3. ผศ.กรองแก้ว	หวังนิเวศน์กุล	กรรมการ
4. ผศ.สมชาย	พรชัยวิวัฒน์	กรรมการ
5. นางสาวธนพร	ดีจงเจริญ	กรรมการและเลขานุการ

สำหรับหน่วยงานอื่น ๆ จะนำเสนอในฉบับหน้า